

**YOSHLAR ORASIDA AN’ANAVIY XONANDALIKKA QIZIQISHNI
OSHIRISH YO‘LLARI**

Respublika musiqa va san’at texnikumi

Azimov Alisher

Xalilov Raqib

Annotatsiya: *Mazkur maqolada an’anaviy xonandalik san’atining yoshlar orasida ommalashuvi, unga bo’lgan qiziqishni shakllantirish va rivojlantirish masalalari yoritiladi. Unda zamonaviy ta’lim jarayonida an’anaviy xonandalikni targ’ib etishning pedagogik, madaniy va innovatsion yo’llari tahlil qilinadi. Shuningdek, yosh avlodda milliy musiqiy merosga bo’lgan hurmat va qiziqishni oshirishda ustoz–shogird an’anasi, ta’lim texnologiyalari hamda ommaviy axborot vositalarining o’rni ochib beriladi.*

Kalit so’zlar: *an’anaviy xonandalik, yoshlar, milliy musiqa, ustoz–shogird an’anasi, musiqiy ta’lim, madaniy meros*

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida yosh avlodning estetik qarashlari, musiqiy didi va madaniy qiziqishlarida sezilarli o’zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, ommaviy madaniyat, zamonaviy estrada hamda xorijiy musiqiy oqimlarning keng tarqalishi natijasida milliy musiqa san’ati, xususan, an’anaviy xonandalikka bo’lgan e’tibor pasayish xavfi ostida qolmoqda. Holbuki, an’anaviy xonandalik xalqning tarixiy xotirasi, milliy o’zligi, ma’naviy qadriyatlar va estetik dunyoqarashini mujassam etgan muhim madaniy meros hisoblanadi.

An’anaviy xonandalik asrlar davomida ustoz–shogird an’anasi asosida shakllanib, xalqning turmush tarzi, urf-odatlar, dard va quvonchlarini badiiy ifoda orqali avlodlardan avlodga yetkazib kelgan. Ushbu san’at turi nafaqat musiqiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo’lib, yoshlar qalbida milliy g’urur, estetik did va ma’naviy poklikni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, yoshlar orasida an’anaviy xonandalikka qiziqishni oshirish masalasi bugungi ta’lim va madaniyat siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan biri bo’lib, u tizimli va zamonaviy yondashuvlarni talab etadi. Mazkur maqolada aynan shu masalaning pedagogik, madaniy va innovatsion jihatlarini tahlil qilinadi.

An’anaviy xonandalik yoshlar ma’naviy dunyosini boyitishda beqiyos ahamiyatga ega. Xalq qo’shiqlari, mumtoz ashulalar va maqom namunalari insoniy fazilatlar, axloqiy qadriyatlar, vatanparvarlik, sabr-toqat va hayotiy donolik mujassam bo’ladi. Ushbu asarlar orqali yoshlar nafaqat musiqiy bilimga, balki chuqur ma’naviy saboqlarga ham ega bo’ladilar.

Yoshlar ongida milliy musiqa orqali estetik didni shakllantirish ularning shaxs sifatida kamol topishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. An’anaviy xonandalikni anglagan yosh avlod o’z milliy madaniyatiga hurmat bilan qaraydi va uni asrash mas’uliyatini his etadi.

Yoshlar orasida an'anaviy xonandalikka qiziqishni oshirishda ta'lim muassasalarining o'rni muhimdir. Musiqa va san'at yo'nalishidagi ta'lim jarayonlarida an'anaviy xonandalik fanlarini faqat nazariy emas, balki amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'un holda olib borish zarur.

Dars jarayonlarida: jonli ijro namunalarini tinglash va tahlil qilish, mashhur xonandalar ijodini o'rganish, ijrochilik texnikasi va ovoz bilan ishlash mashqlarini bajarish yoshlarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning qiziqishini kuchaytiradi. Shuningdek, integrativ darslar orqali musiqa, tarix va adabiyot fanlarini bog'lash samarali natija beradi.

An'anaviy xonandalik san'ati asosan ustoz–shogird an'anasi orqali saqlanib kelgan. Tajribali xonandalarning bevosita shogirdlar bilan ishlashi, ularga ijro sirlarini o'rgatishi yosh ijrochilar uchun katta maktab hisoblanadi. Bu jarayonda nafaqat texnik ko'nikmalar, balki sahna madaniyati, ijro mas'uliyati va badiiy tafakkur ham shakllanadi.

Ustoz–shogird tizimini ta'lim muassasalari va madaniyat markazlari faoliyatiga keng joriy etish yoshlarning an'anaviy xonandalikka bo'lgan qiziqishini yanada mustahkamlaydi.

Bugungi kunda yoshlar asosan raqamli axborot makonida faoliyat yuritadi. Shu sababli an'anaviy xonandalikni zamonaviy texnologiyalar orqali targ'ib qilish muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy tarmoqlar, video platformalar, onlayn darslar va musiqiy loyihalar yoshlar e'tiborini jalb etishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

An'anaviy ijrolarni sifatli audio va video formatlarda taqdim etish, qisqa va mazmunli kontent yaratish yoshlarning ushbu san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda uni zamonaviy muhitga moslashtiradi.

Festival, konsert, ko'rik-tanlov va ijodiy uchrashuvlar yoshlarning an'anaviy xonandalikka bo'lgan munosabatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bunday tadbirlar orqali yoshlar o'z iqtidorini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladilar va musiqiy muhitga faol kirib boradilar.

Shuningdek, rag'batlantirish tizimi — mukofotlar, sertifikatlar va ommaviy e'tirof yoshlarni ushbu yo'nalishda izlanishga undaydi.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar orasida an'anaviy xonandalikka qiziqishni oshirish bugungi globallashuv sharoitida dolzarb va muhim masalalardan biri hisoblanadi. An'anaviy xonandalik xalqning tarixiy xotirasi, milliy o'zligi va ma'naviy merosini mujassam etgan san'at turi sifatida yosh avlod tarbiyasida alohida o'rin tutadi. Ushbu san'at orqali yoshlarning estetik didi, ma'naviy dunyosi va milliy qadriyatlarga bo'lgan hurmati shakllanadi.

Maqolada tahlil qilinganidek, yoshlar orasida an'anaviy xonandalikka bo'lgan qiziqishni oshirishda ta'lim tizimining samarali tashkil etilishi, ustoz–shogird an'anasini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish hamda madaniy tadbirlarni tizimli ravishda o'tkazish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli platformalar orqali an'anaviy xonandalikni targ'ib qilish yoshlar auditoriyasini keng qamrab olish imkonini beradi.

Shu bilan birga, an'anaviy xonandalikni saqlash va rivojlantirish faqat san'at sohasi vakillarining emas, balki pedagoglar, madaniyat xodimlari va jamiyatning barcha qatlamlari

20-Dekabr, 2025-yil

oldidagi muhim vazifa hisoblanadi. Kompleks va uzviy yondashuv orqali yosh avlodda ushbu san’at turiga bo’lgan qiziqishni oshirish, uni kelajak avlodlarga yetkazish va milliy madaniyatimizni asrab-avaylash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Rajabiy Y. O‘zbek xalq musiqasi va maqom san’ati. – Toshkent: Fan, 1978.
2. Yunusov R. An’anaviy xonandalik asoslari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2015.
3. Fitrat A. O‘zbek musiqasi va uning tarixi. – Toshkent: Fan, 1993.
4. Xudoyberganov B. Musiqa ta’limi metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2017.
5. Saidov S. Maqom va xonandalik san’atining pedagogik asoslari. – Toshkent: Musiqa, 2020.

Global
Science
Publication